

Kontrapunkt

BRANIMIR POFUK

Svijet bio doista bio mnogo bolji i ljepši kada bi se samo začepila usta svim lažljivim zlikovcima, lažnim herojima i spasiteljima

Ivana Sribljan itekako zna koliko je važno dobiti priliku u mladosti. Bila je još studentica kada je zapjevala naslovnu ulogu u Bizetovoj operi "Carmen" u jednoj od prvih koprodukcija Lisinskog i Akademija zagrebačkog Sveučilišta (Muzička, Likovna, Dramska).

Zagrebačka mezzosopranistica tim si je nastupom u hrvatskoj operi stvorila ime. Doduše, to joj nije otvorilo ni prozor, a kamoli vrata zagrebačkog HNK, ali jest onog Zajčeva u Rijeci. Pa sve do spektakularne "Carmen" u pulskoj Areni, uz mnoge druge važne i velike mezzosopranske uloge koje je u međuvremenu ostvarila na matičnoj i drugim pozornicama, pa i u inozemstvu.

Od ove sezone Ivana Sribljan je direktorica Opere splitskog HNK. Prva produkcija s njezinim potpisom bila je Mozartova "Čarobna frula". Tom je premijerom prije tjedan dana HNK Split otvorio svoju sezonu.

Za svako kazalište i svaki grad koji do svog kazališta drži to je važan i veliki dan, pa čak i u kontekstu jedne danas simulirane kulture, privida koji se postiže oponašanjem ponašanja i običaja prethodnih naraštaja i vremena. A što je Splitu za taj dan ponudila nova uprava njegovog HNK? Školsku priredbu! Takvi su se uvrijeđeni rogovoreći glasovi mogli čuti iz kazališta i grada.

Naime, Opera HNK je "Čarobnu frulu" odlučila napraviti u koprodukciji sa splitskom Umjetničkom akademijom, pozvavši na audiciju ne isključivo, ali u prvom redu studente i diplomante te ustanove, kojih lijepi broj popunjava pjevačka mjesta u kazališnom zboru.

K tomu je dirigent Hari Zlodre operu adaptirao, skratio za zbor i poneke, za mlade glasove i neiskusne pjevače naporne ansamble, kao i scene masonskih obreda kušnje. Mislilo se pritom i na mladu publiku, kojoj će to biti prvi susret s "Čarobnom frulom", da dobije, kako mi je to maestro Zlodre lijepo objasnio, "pjenu", sukus onog lirskog i najplemenitijeg u Mozartovoj partituru. I još nešto: da bi predstava bila mobilna i da bi mogla krenuti, uz klavirsku pratnju, u male dvorane, domove, škole...

Što se scenske produkcije tiče, njezin je glavni kriterij, očito je, bila štednja. Ako je išta u ovoj produkciji bilo slično malo bogatijoj školskoj priredbi, to je bio samo budžet namijenjen predstavi. Sve ostalo je nadomješteno snalažljivošću, kreativnošću i maštom.

I što smo dobili? Bajku, što "Čarobna frula" i jest. Bajka o snazi ljudskosti, prijateljstva, razuma, plemenitosti i ljubavi naspram zla, laži, gole ambicije, častohleplja i vlastoljublja.

Na premijeri nisam bio, ali u novinama

sam čitao o takvim aplauzima kakvi se za vrijeme i na kraju predstave već dugo nisu čuli u splitskom kazalištu. Bio sam na drugoj izvedbi večer kasnije, gledao i slušao pjevačice i pjevače koji su bili "druga postava", pa tek mogu zamišljati koliko je dobra morala biti prva.

Kazalište je i te druge večeri, vjerojatno i više nego prve jer nije bilo sve one protokolarne svite, bilo puno nekog mladog svijeta. Bit će dobrim dijelom prijatelja, kolega, braće, sestara i familija pjevačica i pjevača koji su te večeri prvi put u životu dobili priliku za nastup u jednoj velikoj i važnoj operi, što Mozartovo remek-djelo svakako jest, čak i naspram svih onih spektakularnih Verdija, Bellinija i Donizettija.

Ta publika ionako nije gledala bogate inscenacije "Čarobne frule" na bogatim svjetskim pozornicama sa svim mogućim scenskim efektima, piramidama, hramovima, čudovištima i vatrama. Mozartu, kad ga se svira, a pogotovo pjeva s onakvim žarom i uvjerenjem kao te splitske listopadske večeri, sva ta dodatna raskoš i ne treba.

Jedini solist s iskustvom pozornice bio je te večeri Bože Jurić Pešić u ulozi Tamina (kao i na premijeri), a i on se tim nastupom vratio kući. S ostalim ulogama izvrsno su se

nosili pjevači koji su inače članovi zbora: Mia Gazdović (Pamina), Ana Malovan (Kraljica noći), Felipe Čudina (Sarastro), Joško Tranfić (Papageno) i ostali.

Nipošto ih nećemo smjesta proglasiti herojskim prvacima i divama. Svatko od njih pred sobom, da bi se zadržao na pozornici i u nekim budućim projektima, ima jako puno posla. Ali, ovo je bilo predstavljanje potencijala, dobar vjetar u leđa mladima i neiskusnima, važan čin za homogenizaciju ansambla, za bolje upoznavanje, više prijateljstva, međusobnog poštovanja podrške i radovanja uspjehu onog drugog, naspram zlu radosti i umišljenosti.

Nadalje, Split se može ponositi i radovati ovoj "Čarobnoj fruli" jer je ona skoro u potpunosti domaći proizvod, ostvaren talentima, voljom i marljivošću vlastite mladosti. Samo je, ako se ne varam, redateljica Marta Tutiš stigla iz Zagreba. Ali i njoj je ovo bila prva samostalna operna režija na velikoj pozornici, čime se savršeno uklopila u temeljnu zamisao čitavog projekta.

Kad već ne postoji sustav koji bi ovakve koprodukcije i suradnje poticao i pretvorio u pravilo, kao što je već slučaj u Zagrebu, onda je veliki dobitak i ovakva ad hoc improvizacija. Uostalom, kao što dobro zna svaki pravi hajdukovac, Split se ponosi time da je grad koji ima "ono nešto", koji cijeni improvizaciju.

NAKON 'ČAROBNE FRULE' U SPLITU LOKOT NA PAPAGENOVIM USTIMA VIDIM KAO GLAVNI SIMBOL TE OPERE

MEMBLAT

U programskoj knjižici redateljica je napisala tekst pod naslovom "Od čega danas bježi mladi čovjek? I od čega ga danas najviše štiti čarobna frula?". Zaključila ga je ovom rečenicom: "Čak i u bajci, čarolija se ne krije u izvanjskoj moći, već u onome što je toliko jednostavno, a ponekad nedohvatljivo; u zajedništvu koje dovodi do mudrosti, ljepote, tolerancije."

Baš u ovakvoj adaptaciji, lišenoj sve one pompozne metafizičnosti velikih historijskih produkcija, pa i samog djela, mene se najviše dojmio detalj preko kojeg sam ranije olako prelazio kao sporednoj pošalici i gegu. Trenutak je to u kojem prostodušno komičan Papageno (i glumački je odličan u toj ulozi bio Joško Tranfić) dobiva lokot na usta zato što je lagao. Nije on neki zlikovac, već samo lakomisleni hvalisavac koji se oki-tio tuđim perjem.

Ali, koliko bi ovaj svijet doista bio bolji kada bi se samo, kako se u jednoj točki "Čarobne frule" pjeva, svim lažljivim zlikovcima, svima koji se lažno predstavljaju herojima i spasiteljima nacije i države, stavio lokot na usta, da se jednom zasvagda začepi pogana usta svima koji šire strah, nepovjerenje i mržnju kako bi sebe prikazali čuvarima vjere, naroda, civilizacije? Nakon ove predstave taj lokot na raljama laži za mene je najsnažniji simbol i poruka "Čarobne frule".